СУБ’ЄКТ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ФОП ШТУРХЕЦЬКИЙ СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ
e-mail: shturkhetskyy@gmail.com

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
ФОП Штурхецький С. В.

9 листопада 2026 р.

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти

ЯК СПІЛКУВАТИСЯ З ВЕТЕРАНАМИ: СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ В УЧНІВ ЕМПАТІЇ, ПОВАГИ ТА БЕЗБАР’ЄРНОГО МИСЛЕННЯ

Рівне – 2026

Розробники: суб’єкт підвищення кваліфікації ФОП Штурхецький Сергій Володимирович. Авторський колектив: Шинкаренко Віта Степанівна, психологиня, директор Комунального закладу «Будинок ветеранів» Рівненської міської ради; Давидюк Тамара Василівна, фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб Комунального закладу «Будинок ветеранів» Рівненської міської ради; Штурхецький Сергій Володимирович, канд. наук з держ. упр., доцент кафедри журналістики та PR-менеджменту Національного університету «Острозька академія».

Напрям підвищення кваліфікації: формування наскрізних умінь здобувачів освіти через запровадження соціально-емоційного навчання.

Розроблено на основі Типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти на тему «Соціально-емоційне навчання як інструмент розвитку наскрізних умінь учнів Нової української школи» (наказ МОН України від 04.11.2025 № 1465).

Термін дії програми: з 09.11.2026 до 09.11.2031 року.

Рецензенти:

Грицаюк Ольга Миколаївна, консультант Центру професійного розвитку педагогічних працівників Рівненської міської ради.

Шершньова Олена Володимирівна, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри журналістики та PR-менеджменту Національного університету «Острозька академія».

© Шинкаренко В., Давидюк Т., Штурхецький С., 2026

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Розроблення програми «Як спілкуватися з ветеранами: соціально-емоційне навчання для розвитку в учнів емпатії, поваги та безбар'єрного мислення» (далі — Програма) зумовлене тим, що в умовах війни, яку веде росія проти України, ветерани й ветеранки, зокрема люди, які живуть із видимими та невидимими наслідками поранень, дедалі частіше стають частиною повсякденного життя громад і шкільних спільнот: це батьки учнів, працівники закладів освіти, гості виховних заходів. Водночас і діти, і дорослі не завжди знають, як коректно взаємодіяти з людиною з ампутацією, видимою травмою чи наслідками психологічної травми, що породжує ніяковість, страх, жалість або упередження. Підлітковий вік є періодом активного формування соціальних установок і ставлення до відмінностей, тому саме школа може закласти культуру поваги, вдячності та рівної взаємодії.

Соціально-емоційне навчання (далі — СЕН) є ключовим інструментом розвитку наскрізних умінь учнів Нової української школи (далі — НУШ): критичного й системного мислення, конструктивного керування емоціями, розв'язання проблем, співпраці з іншими. Програма розвиває здатність педагогів формувати ці вміння засобами СЕН у практичному контексті, особливо значущому для сучасної України: розвиток в учнів емпатії, поваги до людської гідності, вдячності та навичок коректного, безбар'єрного спілкування з ветеранами, їхніми родинами та людьми з інвалідністю. Програма реалізує Типову програму № 1465 у повному обсязі; її зміст доповнено практиками безпечної взаємодії з людьми з досвідом війни в межах допустимих 30%.

Програму розроблено відповідно до законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (постанова КМУ від 21.08.2019 № 800, зі змінами); постанови КМУ від 05.11.2025 № 1439 (зі змінами); Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року; професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ МОН від 29.08.2024 № 1225); Типової програми № 1465. Програма враховує досвід Комунального закладу «Будинок ветеранів» Рівненської міської ради з організації освітніх зустрічей підлітків із ветеранами.

Цільова група. Педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, які здійснюють освітній процес на рівні базової середньої освіти (5–9 класи, а також 10-ті пілотні класи): вчителі всіх предметів, класні керівники, асистенти вчителя, практичні психологи, соціальні педагоги, керівники та заступники керівників закладів загальної середньої освіти. Зміст зорієнтований на спільні для цих категорій професійні потреби; практичні

завдання диференційовані за роллю слухача (вчитель-предметник, класний керівник, психолог / соціальний педагог, керівник закладу).

Обсяг (тривалість). 30 год (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми. Програма є короткостроковим курсом (до 3 тижнів) і реалізується дистанційно у поєднанні синхронного та асинхронного форматів. Синхронно онлайн (Google Meet / Zoom) проводяться практичні заняття — тренінгові вправи, рольові ігри, моделювання реальних ситуацій, робота в малих групах — і контрольні заходи; асинхронно — відеолекції, частина практичних завдань із зворотним зв'язком від тренерів і самостійна робота.

Викладання здійснюють фахівці, які пройшли попередню підготовку у сфері соціально-емоційного навчання: психологиня та фахівчиня із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб Комунального закладу «Будинок ветеранів» Рівненської міської ради, які мають досвід роботи з ветеранами та людьми з бойовим досвідом. До окремих практичних занять як співведучі залучаються ветерани й ветеранки, які пройшли підготовку до безпечної взаємодії з освітньою спільнотою; їхня участь є добровільною та супроводжується психологом.

Відеолекції, інструкції до практичних завдань, навчальні кейси та матеріали для самостійної роботи розміщуються в онлайн-середовищі курсу (Padlet); результати практичних завдань слухачі завантажують туди ж і отримують зворотний зв'язок від тренерів. Участь в асинхронній частині фіксується за виконанням завдань у визначені терміни. Підсумкове тестування проводиться за допомогою Google Форм. Мінімальна кількість слухачів у групі — 5, максимальна — 30; для груп понад 15 осіб захист практичних продуктів проводиться паралельно в підгрупах, кожну з яких модерує тренер.

Форма підвищення кваліфікації. Дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації. Удосконалення педагогічними працівниками закладів загальної середньої освіти компетентностей, необхідних для формування в учнів наскрізних умінь засобами соціально-емоційного навчання, зокрема емпатії, поваги до людської гідності, вдячності та навичок коректної, безбар'єрної взаємодії з ветеранами, їхніми родинами та людьми з інвалідністю. Показник досягнення мети — розроблений і захищений кожним слухачем практичний продукт (сценарій години спілкування, виховного заходу або зустрічі учнів із ветераном з використанням інструментів СЕН; для керівників — план заходів закладу).

Завдання підвищення кваліфікації:

– ознайомити слухачів із підходами до розвитку наскрізних умінь учнів НУШ засобами соціально-емоційного навчання (СЕН);

– навчити застосовувати інструменти СЕН для розвитку в учнів критичного мислення, керування емоціями, розв’язання проблем і співпраці;
– розвинути вміння створювати безпечне, інклюзивне та безбар’єрне освітнє середовище;
– навчити коректно говорити з учнями про ветеранів, війну та інвалідність і організовувати безпечні зустрічі учнів із ветеранами.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться, відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН України від 29.08.2024 № 1225:

– Б1. Психологічна компетентність.
– Б2. Емоційно-етична компетентність.
– Б3. Компетентність педагогічного партнерства.
– В2. Здоров’язбережувальна компетентність.

Для інших категорій цільової групи (практичних психологів, соціальних педагогів, керівників закладів) Програма спрямована на вдосконалення спільних компетентностей: психологічної, емоційно-етичної та компетентності педагогічного партнерства.

Очікувані результати підвищення кваліфікації. Після завершення навчання за Програмою слухач / слухачка:

1. пояснює суть соціально-емоційного навчання та його роль у формуванні наскрізних умінь учнів, визначених державними стандартами;
2. інтегрує СЕН в освітній процес для розвитку в учнів критичного й системного мислення, керування емоціями, розв’язання проблем, співпраці з іншими;
3. добирає та застосовує інструменти СЕН у різних навчальних і виховних ситуаціях, зокрема практики вдячності та розвитку емпатії;
4. аналізує освітнє середовище закладу з погляду безпеки, інклюзивності та безбар’єрності й пропонує кроки для його поліпшення;
5. розпізнає стереотипи та упередження щодо ветеранів і людей з інвалідністю й допомагає учням їх критично осмислювати;
6. використовує коректну, недискримінаційну мову та правила етикету у спілкуванні з людьми з досвідом війни й навчає цього учнів;
7. підтримує емоційну безпеку учнів і гостей під час розмов про війну, поранення та втрати, застосовуючи практики саморегуляції;
8. розробляє сценарій години спілкування, виховного заходу або зустрічі учнів із ветераном з використанням інструментів СЕН;

9. співпрацює з батьківською спільнотою, ветеранськими організаціями та службами громади для створення культури поваги й вдячності;
10. оцінює власний рівень готовності до взаємодії з людьми з досвідом війни та визначає напрями подальшого професійного розвитку.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації. Поточне оцінювання — виконання 10 практичних завдань (1 бал за кожне) зі зворотним зв’язком від тренерів. Підсумкове оцінювання — тест із 25 запитань і захист практичного продукту (сценарію години спілкування або зустрічі учнів із ветераном). Продукт оцінюється за 4 критеріями: відповідність віку учнів, використання інструментів СЕН, етичність і психологічна безпека, практична застосовність.

Навчання зараховується, якщо слухач виконав понад 70% практичних завдань, правильно відповів щонайменше на 70% запитань тесту, а продукт відповідає щонайменше 3 з 4 критеріїв. Доопрацювати завдання та перескласти тест можна впродовж 7 днів. Наприкінці курсу слухачі проходять самооцінювання та заповнюють анкету зворотного зв’язку.

Документ про підвищення кваліфікації. Слухачі, які успішно виконали Програму, отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації (30 год / 1 кредит ЄКТС), сформоване на платформі «Вектор». Технічний опис, дизайн, спосіб виготовлення, порядок видачі та облік виданих документів — відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 (зі змінами) «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників».

Вартість. 750 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст Програми складається з 2 модулів та 8 взаємопов’язаних навчальних тем. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, — 30, з них: 6 год — лекційні заняття, 18 год — практичні заняття, 4 год — самостійна робота, 2 год — контрольні заходи.

Назви навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ: ВІД ГЛОБАЛЬНОГО ДОСВІДУ ДО УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ					
Тема 1.1. НУШ і наскрізні вміння крізь призму світового досвіду соціально-емоційного навчання	2	–	–	–	2
Тема 1.2. Суть соціально-емоційного навчання. Створення безпечного, здорового, інклюзивного та безбар’єрного освітнього середовища	–	2	–	–	2
Тема 1.3. Результативність і корисність СЕН. Міжнародні дослідження ДоСЕН і TALIS	–	2	2	–	4
Тема 1.4. Міжнародні програми СЕН, їх інтеграція в освітній процес НУШ	2	–	–	–	2
Разом за модулем 1	**4**	**4**	**2**	**–**	**10**
МОДУЛЬ 2. НАСКРІЗНІ ВМІННЯ В РАМЦІ НУШ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ					
Тема 2.1. Критичне і системне мислення: подолання стереотипів щодо ветеранів і людей з інвалідністю	–	4	–	–	4
Тема 2.2. Конструктивне керування емоціями у спілкуванні з людьми з досвідом війни	–	4	2	–	6
Тема 2.3. Розв’язання проблем: складні ситуації взаємодії з ветеранами в шкільній спільноті	–	4	–	–	4
Тема 2.4. Співпраця в колі учнівства, учительства, батьківської спільноти та ветеранських організацій	2	2	–	–	4
Разом за модулем 2	**2**	**14**	**2**	**–**	**18**
Контрольні заходи (тестування, захист практичних продуктів)	–	–	–	2	2
Усього	**6**	**18**	**4**	**2**	**30**

Лекційні заняття мають інтерактивний характер і подаються синхронно або у формі відеолекцій із завданнями для самоперевірки. Особливістю практичних занять є навчання за допомогою вправ, дискусій, рольових ігор та моделювання реальних ситуацій взаємодії з людьми з досвідом війни; частину практичних занять проводять у парі тренер і ветеран-співведучий. Самостійна робота (асинхронно) передбачає опрацювання матеріалів, виконання індивідуальних завдань і підготовку практичного продукту. Контрольні

заходи — тестування та презентація практичних продуктів із взаємооцінюванням.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ: ВІД ГЛОБАЛЬНОГО ДОСВІДУ ДО УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ

Тема 1.1. НУШ і наскрізні вміння крізь призму світового досвіду соціально-емоційного навчання

Соціально-емоційне навчання (СЕН): сутність та значення. Розвиток емоційного інтелекту. Важливість СЕН для успіху в житті та навчанні. Наскрізні вміння НУШ як віддзеркалення соціально-емоційних навичок. Успішне впровадження СЕН у міжнародному освітньому просторі. Ключові уроки впровадження СЕН: системність, підготовка вчительства, залучення батьківської спільноти. Вдячність, повага та емпатія як соціально-емоційні навички; культура вдячності в шкільній спільноті в умовах війни. Вхідне самооцінювання слухачів.

Тема 1.2. Суть соціально-емоційного навчання. Створення безпечного, здорового, інклюзивного та безбар’єрного освітнього середовища

Соціально-емоційне навчання як цілеспрямований процес, який допомагає розвивати ключові життєві компетентності. Суть СЕН у навчанні розуміти себе, свої почуття та мотивації, ефективно взаємодіяти з навколишнім світом. Інструменти СЕН для створення безпечного, здорового та інклюзивного середовища закладу загальної середньої освіти. Безбар’єрність освітнього середовища: фізичний, інформаційний, комунікаційний та ставленнєвий виміри. Ветерани, їхні родини та люди з інвалідністю в шкільній спільноті. Навчання за допомогою практичних занять, дискусій, рольових ігор та моделювання реальних ситуацій.

Тема 1.3. Результативність і корисність СЕН. Міжнародні дослідження ДоСЕН і TALIS

Результативність упровадження СЕН. Переваги СЕН для учнівства: академічний прогрес, зниження агресії, покращення психічного здоров’я, розвиток емпатії. Методи (анкетування, тести, спостереження, самооцінювання, рефлексія тощо) вимірювання соціально-емоційних навичок для їх розвитку; вимірювання змін у ставленні учнів до людей з інвалідністю та ветеранів (анкети до та після занять). Урахування результатів міжнародного дослідження ДоСЕН (дослідження соціально-емоційних навичок) під час організації соціально-емоційного навчання. Досвід участі України в ДоСЕН у

2023–2024 рр. Інтеграція в НУШ і використання СЕН на різних уроках. Учительство як провідник розвитку соціально-емоційних навичок учнівства. Потреби вчительства в розвитку соціально-емоційних навичок крізь призму міжнародного дослідження TALIS (Teaching and Learning International Survey).

Тема 1.4. Міжнародні програми СЕН, їх інтеграція в освітній процес НУШ

Міжнародні програми СЕН в Україні (Програма соціально-емоційного та етичного навчання, «Зерна», «Майндфулнес» тощо). Розвиток наскрізних умінь здобувачів НУШ у процесі впровадження міжнародних програм СЕН. Адаптація міжнародного досвіду СЕН до культурного контексту України, зокрема до потреб громад, у які повертаються ветерани. Міжнародна організація з поширення соціально-емоційного навчання CASEL (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning) та її інформаційні ресурси для вчительства. Українські освітні ресурси з безбар'єрної взаємодії з людьми з досвідом війни.

МОДУЛЬ 2. НАСКРІЗНІ ВМІННЯ В РАМЦІ НУШ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Тема 2.1. Критичне і системне мислення: подолання стереотипів щодо ветеранів і людей з інвалідністю

Критичне мислення як здатність аналізувати інформацію неупереджено, оцінювати її достовірність, знаходити логічні зв'язки та формувати власні, обґрунтовані висновки. Системне мислення як уміння бачити цілісну картину, розуміти, як різні частини взаємодіють між собою в складній системі. Виявлення причинно-наслідкових зв'язків, передбачення наслідків змін та розуміння динаміки процесів, а не лише окремих елементів.

Практичні інструменти для розвитку критичного й системного мислення в освітньому процесі. Вправи на розвиток критичного мислення: «Детектив думок», «П'ять чому», «За і проти». Вправи на розвиток системного мислення: «Мапа зв'язків», «Що буде, якщо...?», «Аналіз системи чи предмета. Хто залучений до її функціонування». Стереотипи й міфи про ветеранів і людей з інвалідністю (агресивність, «зламаність», героїзація, жалість) та їх критичний аналіз; образ ветерана в медіа.

Тема 2.2. Конструктивне керування емоціями у спілкуванні з людьми з досвідом війни

Основні емоції. Конструктивне керування емоціями як здатність розуміти, приймати та ефективно реагувати на власні почуття і адекватно сприймати емоції інших. Чітке розуміння своїх відчуттів. Відчуття емоції без засудження. Визначення причин виникнення емоцій. Вибір здорових способів вираження почуттів. Здатність змінювати поведінку відповідно до емоційного

стану, щоб досягти бажаних результатів, не піддаватися руйнівним імпульсам. Емоції учнів і педагогів у спілкуванні з людьми з досвідом війни: ніяковість, страх, жалість, цікавість; як говорити про поранення та втрати без ретравматизації.

Практична робота. Практики Моделі стійкості спільнот (МСС) як інструмент тілесної та емоційної грамотності для розвитку стресостійкості. Набір навичок, скерованих на увагу до тіла й плекання приємних і нейтральних самовідчуттів у ньому («Зчитування», «Заземлення», «Ресурсність»). Практики «Миттєва допомога!».

Тема 2.3. Розв’язання проблем: складні ситуації взаємодії з ветеранами в шкільній спільноті

Розв’язання проблем як комплексна навичка визначення, аналізу та подолання перешкод на шляху до досягнення мети. Чітке усвідомлення суті труднощів. Розуміння причин, контексту та можливих наслідків. Пошук різноманітних етичних варіантів подолання. Оцінка ефективності та ризиків кожного варіанту. Реалізація обраного плану дій. Аналіз успішності рішення та коригування за потреби.

Практичні інструменти розвитку в учнівства здатності до розв’язання проблем. Розбір вправ і кейсів. «Розслідування труднощів», «Мозковий штурм. Пошук варіантів», «Аналіз ризиків і вигод», «План дій і зворотний зв’язок». Вправи для проведення з дітьми. Кейси взаємодії в шкільній спільноті: недоречне запитання учня до ветерана, цькування дитини ветерана або загиблого захисника, підготовка простору й заходу для гостя з порушенням мобільності.

Тема 2.4. Співпраця в колі учнівства, учительства, батьківської спільноти та ветеранських організацій

Співпраця з учасниками освітнього процесу як ефективна взаємодія для досягнення спільної мети. Об’єднання зусиль, знань та ресурсів таким чином, щоб результат перевершував суму індивідуальних внесків. Здатність слухати, розуміти та враховувати думки інших. Чітке висловлення ідей та відкритий обмін інформацією. Визначення та виконання обов’язків у команді. Готовність підтримувати однолітків і одноліток та ділитися знаннями. Конструктивний пошук спільних рішень у разі розбіжностей. Усвідомлення колективної відповідальності за результат. Співпраця з батьками-ветеранами, ветеранськими організаціями та закладами громади; організація безпечної для всіх учасників зустрічі учнів із ветераном: підготовка, правила, роль модератора, психологічний супровід.

Практичні інструменти розвитку в учнівства здатності до співпраці з іншими. Вправи: «Спільний малюнок», «Вежа з соломинок». Груповий проєкт

«Інтеграція СЕН у шкільні предмети та виховні заходи: година спілкування “Як спілкуватися з ветеранами”».

Контрольні заходи — 2 год

Тестування за змістом Програми; презентація та захист практичних продуктів; підсумкове самооцінювання та визначення напрямів подальшого професійного розвитку; анкета зворотного зв’язку.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Провести самооцінювання власних соціально-емоційних навичок і готовності до розмови з учнями про ветеранів та війну (тема 1.1).
2. Провести аудит безбар’єрності класу / закладу за фізичним, інформаційним, комунікаційним і ставленнєвим вимірами та запропонувати три кроки для поліпшення (тема 1.2).
3. Розробити коротку анкету «до / після» для вимірювання змін у ставленні учнів до людей з інвалідністю та ветеранів (тема 1.3).
4. Порівняти міжнародні програми СЕН і дібрати з них вправу для години спілкування про повагу та вдячність (тема 1.4).
5. Виконати вправи «Детектив думок» і «П’ять чому» на прикладі поширеного стереотипу про ветеранів у медіа (тема 2.1).
6. Підготувати 5-хвилинну практику саморегуляції («Заземлення», «Ресурсність») для класу після емоційно складної розмови (тема 2.2).
7. Рольова гра «Незручне запитання»: відпрацювати відповіді на недоречні запитання учнів до ветерана та способи м’якого перенаправлення розмови (теми 2.2, 2.3).
8. Розібрати кейс за алгоритмом «Розслідування труднощів»: цькування дитини ветерана або загиблого захисника в класі (тема 2.3).
9. Скласти пам’ятку для учнів і батьків «Як спілкуватися з людьми з досвідом війни та людьми з інвалідністю: мова й етикет» (теми 2.1, 2.4).
10. Груповий проєкт: розробити сценарій години спілкування або зустрічі учнів із ветераном із використанням інструментів СЕН (тема 2.4).

Для керівників закладів освіти завдання 2, 8 і 10 виконуються на управлінському рівні: план заходів закладу щодо безбар’єрності, алгоритм реагування на цькування, план співпраці з ветеранськими організаціями громади.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Які наскрізні вміння НУШ розвиває соціально-емоційне навчання і як вони пов’язані з повагою та вдячністю?

2. Що таке ставленнєві бар’єри і як вони проявляються у шкільній спільноті?
3. Які слова та звороти доречні, а яких слід уникати у спілкуванні з людьми з інвалідністю та ветеранами?
4. Чим вдячність відрізняється від жалості та героїзації і як це пояснити учням?
5. Як підготувати клас до зустрічі з ветераном і які правила домовленості варто встановити?
6. Що робити педагогу, якщо під час розмови учень або гість переживає сильні емоції?
7. Як виміряти, чи змінилося ставлення учнів після виховного заходу?

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text
2. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text
3. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text
4. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар’єрного простору в Україні на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text

Основна література

1. Венгловська О. А., Елькін О. Б., Марущенко О. А., Федоренко О. Ф. Упровадження компонентів розвитку емоційного інтелекту в учнівства : практичний порадник педагогам закладів загальної середньої освіти. Київ : УІРО, 2023. 18 с. URL: https://bit.ly/3JkSHPZ
2. СЕЕН-путівник. Соціально-емоційне та етичне навчання : освітня програма для навчання серця й розуму / голов. ред. О. Елькін. 2-ге вид. Київ : ТОВ «Інжиніринг», 2023. 148 с. URL: http://surl.li/goqwc
3. Прокачуємо СЕЕН: колекція практик для дорослих і дітей : навч.-метод. посіб. / Н. Валевська ; за заг. ред. О. Елькіна, О. Марущенка. Харків, 2023. 42 с. URL: http://surl.li/ulimmr
4. Миттєва допомога! — практики стратегій соціально-емоційної саморегуляції : методичні матеріали. URL: http://surl.li/lcglxt
5. Гоулман Д. Емоційний інтелект / пер. з англ. С. Л. Гумецької. Харків : Віват, 2022. 512 с.

6. Довідник безбар’єрності : онлайн-ресурс. URL: https://bf.in.ua/
7. Люди з досвідом війни. Гідність. Взаємодія : освітній серіал / Дія.Освіта. 2024. URL: https://osvita.diia.gov.ua/courses/people-with-war-experience-dignity-interaction

Додаткова література та електронні ресурси

1. Блог «5 хвилин СЕЕН» на порталі «Нова українська школа». URL: http://surl.li/ttcav
2. Простір стійкості: створюємо місце для відпочинку та відновлення : практичний порадник / Г. Єфімцева ; за заг. ред. О. Елькіна, О. Марущенка. Харків : ГО «ЕдКемп Україна», 2024. 19 с. URL: http://surl.li/ptcmho
3. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) : офіційний сайт. URL: https://casel.org
4. SEE Learning : електронний ресурс. URL: https://seelearning.emory.edu/en/home